

Gelecekte bu tür topolojik malzemelerle üretilecek transistörler elektronik cihazlarda kendine yer bulmaya başlayabilir. ■

Dede Korkut, UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'nde

Nurulhude Baykal

“Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği” Türkiye, Azerbaycan ve Kazakistan’ın ortak başvurusu sonucu 28 Kasım’da UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi’ne kabul edildi.

Dede Korkut Kitabı, Oğuz Türklerinin bugün Türkiye, Azerbaycan ve Kazakistan’ı kapsayan geniş bir coğrafyada egemenlik kurduğu dönemlerden kalma hikâyelerin 15-16. yüzyılda yazıya geçirilmesiyle oluşmuş bir derlemedir. Eski Türk edebiyatı eserlerinin en iyi örneklerinden biridir ve içindeki atasözü, deyim, ağıt ve benzeri sözlü gelenek ürünlerinin yanı sıra eski Türk gelenekleri, inanışları ve ritüelleri bakımından da zengin bir kaynaktır.

Kitapta on iki hikâye ve hikâyelere ilişkin on üç şarkı var. Bunlardan en bilinenleri “Deli Dumrul”, “Boğaç Han”, “Basat’ın Tepegöz’ü Öldürmesi” ve “Kanturalı” hikâyeleridir. Destandan halk hikâyesine geçiş dönemini gösterdiği için halk edebiyatı bakımından da önemlidir. Hikâye ve şarkıları bir arada bulundurmasının yanı sıra hikâyelerin şiirimsi bir şekilde anlatılması da eseri öne çıkaran özelliklerdendir. Kahramanlıklar ve efsanevi unsurların karıştığı gündelik olayların anlatıldığı

hikâyelerde Dede Korkut bilge kişi olarak ortaya çıkarak kurguya katkıda bulunur. Kitabın günümüze kalan iki nüshası Vatikan ve Dresden’de bulunan kütüphanelerde korunuyor olsa da Dede Korkut hikâyelerinden çeşitli kültürel öğeler Türkiye, Azerbaycan ve Kazakistan’da günlük hayattan ulusal ve uluslararası etkinliklere kadar çeşitli alanlarda yaşatılarak nesiller arasında gelenek köprüsü kurmaya devam ediyor.

Dede Korkut mirası hem hikâyeleri ile hem de hikâyelerinin ve karakterinin özünde barındırdıkları ile günümüzde hâlâ Türkiye, Azerbaycan ve Kazakistan’ı kapsayan geniş bir bölgede sözlü anlatımlar, gösteri sanatları, kültür kodları ve müzik eserleri

aracılığıyla nesilden nesile aktarılıp yaşatılıyor. Dursun Yıldırım, Öcal Oğuz, Nebi Özdemir ve Gülin Ö. Eker gibi halk bilimi uzmanlarının Dede Korkut geleneğinin günümüzdeki yansımaları üzerinde duran çalışmaları var. Örneğin Dursun Yıldırım ve Öcal Oğuz, Barış Manço’nun Türk sözlü kültür ürünlerini şarkılarında kullanmasından ve uluslararası bir kitleye ulaştırmasından ötürü Dede Korkut ile benzeştiğini söylüyor.

40 gün 40 gecelik düğünler, elma gibi al yanaklar, yay gibi kaşlar ve benzeri öğelerin ve “Mekanı cennet olsun”, “Allah namerde muhtaç etmesin” gibi iyi dileklerin

16. yüzyıldan kalma el yazması Dede Korkut Kitabı (Dresden, Almanya)

Dede Korkut Kitabı'nda da geçtiğini düşünürsek yüzyıllar öncesinden kalmış bu eserin kültürümüzle ne kadar iç içe olduğunu daha iyi anlayabiliriz.

Somut olmayan kültürel miras, sözlü halk edebiyatı ürünleri; müzik, dans ve el sanatları gibi eyleme ve uygulamaya dayalı etkinlikler; doğa ve evrenle ilgili inanışlar ve nesilden nesile aktarılan bilgilerdir. Yani UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne kabul edilen öge kütüphanelerde korunan kitaplar değil, kitapta yer alan karakterler (özellikle Dede Korkut) ve günümüzdeki temsilleri, sözlü kültüre ait diğer ürünler ve günümüze dek aktarılagelmiş o dönemden kalma kültürel pratikler ve ritüellerdir.

“Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği”nin UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne kabul edilmesiyle Türkiye'nin bu listedeki öge sayısı 17'ye yükseldi. ■

Doğada Çözünebilen Plastikler

Ayşenur Okatan

Dünyada her yıl yaklaşık 300 milyon ton plastik üretiliyor. PET şişelerin, kablo kaplamalarının, oyuncakların vs. üretiminde yararlanılan plastikleri hayatımızın birçok alanında çeşitli amaçlar için kullanıyoruz. Ancak ham maddesi çoğunlukla petrol olan plastikler doğada kendiliğinden parçalanarak yok olmuyor. Üstelik plastiklerin üretimi sırasında doğaya zararlı kimyasal maddeler salınıyor. Doğada çözünmeyen plastik kullanımının gittikçe artması çevre sorunlarını da beraberinde getiriyor.

Yakın zamanlarda Tel Aviv Üniversitesi'nden bir grup bilim insanı artan plastik kirliliğine karşı doğada çözünebilen biyolojik polimer üretmeyi başardı. *Bioresource Technology* dergisinde yayımlanan çalışmada araştırmacılar bu amaçla deniz yosunuyla beslenebilen bir çeşit mikroorganizma kullandı.

Deniz yosunları fotosentez yaparak vücutlarında karbonhidrat içeren besinleri depolar. Deniz yosunuyla beslenen *Haloferax mediterranei* adlı mikroorganizmalar karbonhidratları kullanarak enerji üretir ve canlılık faaliyetlerini sürdürürler.

Araştırmada bu mikroorganizmalar deniz yosununun fotosentez sonucu ürettiği

besinleri fermente ederek (karmaşık yapıdaki maddelerin oksijen kullanılmadan daha küçük parçalara ayrıştırılması) doğal yollardan bir çeşit biyolojik polimer üretti. Daha önce yapılan benzer bir araştırmada şeker kamışı kullanılarak biyolojik polimer üretilmişti.

Elde edilen veriler gelecekte biyoplastik ürünlerin üretiminde farklı yenilenebilir kaynaklardan elde edilen biyolojik polimerlerin kullanılabileceğini gösteriyor. ■

Polimerler monomer adı verilen küçük moleküllerin bir araya gelmesiyle oluşan uzun zincirli yapılardır.

Günlük hayatta çoğunlukla polimer kavramı yerine plastik kullanılır.

Biyoplastiklerin Geri Dönüşümü

Deniz Yosunu

Biyoplastik Ürünler

Biyolojik Olarak Geri Dönüştürülebilir Ürün